
ПРАВЕДНИКИ

Михайлова Євдокія Григорівна (1904-1981)
Морозова (Михайлова) Ганна Григорівна (1929)
Бувайлик Григорій Трохимович (1900-1980)
Степанович Варвара Гаврилівна (1897-1977)
Добош Таїсія Степанівна (1893-1974)
Шелестовська Раїса Михайлівна (1917-2009)
Левчук Поліна Іванівна (1887-1957)
Левчук Марія Іванівна
Левчук Леоніда Іванівна

БРЯТОВАНІ

Константинівська Марія Ісааківна (1900-1956)
Поліщук Шеля Ісааківна (1931-2000)

Г.Г. Морозова

Т.С. Добош

Є.Г. Михайлова

Ш.І. Поліщук

Г.Т. Бувайлик

Р.М. Шелестовська

**М.І. Константинівська
і Ш.І. Поліщук**

Лікар-гінеколог Марія Ісааківна Константинівська з 10-річною донькою Шелею мешкали на вул. Островського, 52. За кілька днів після вступу фашистських військ до Києва до їх будинку під'їхала вантажна машина з двома німцями, які вишукували євреїв. Хтось з сусідів попередив про це Марію Ісааківну, і вони з донькою вибігли на сходи. Сусідка з квартири № 6 Варвара Гаврилівна Степанович впустила їх до себе і посадила Марію Ісааківну за швейну машинку. Німці зайшли до Степановичів. Офіцер оглянув кімнату і ретирувався, не звернувши уваги на сидячу за швейною машинкою жінку. Марія Ісааківна з донькою пішли до своєї знайомої Євдокії Григорівні Михайлової на вул. Урицького, 129.

29 вересня сусідка по будинку Таїсія Степанівна Добош проводжала Марію Ісааківну

і Шелю на Сирець. На вул. Мельникова вони розлучилися. Знайомий лікар сказав Константинівській, що лікарів залишають в Києві, і вона з донькою звернулася до комендатури на бульварі Шевченка, де їм сказали, що це не так. Повернулися. Вулиця Мельникова була вже майже порожня. На питання фашистів «Юде?» Константинівська німецькою мовою відповіла, що вона українка, але чоловік у неї єврей. Патруль відпустив їх, навіть не запитавши документів. Вони заночували в конторі єврейського кладовища, де ховалося багато євреїв.

Потім дві ночі мати й донька провели в будинку сестер Поліни, Марії і Леоніди Левчук на вулиці Мельникова. На третій день вони повернулися до свого будинку, пояснивши сусідам, що Марію Ісааківну відпустили як українку. Таїсія Добош підтримала цю версію і домовилася з кербудом про виправлення національності Константинівської в будинковій книзі. Щоб одержати церковну метрику на доньку Марії Ісааківни, вона хрестила Шелю. На жаль, метрику одержати не вдалося, оскільки в церкві не було бланків. Побоюючись сусідів, Марія Ісааківна з Шелею залишили будинок, ховалися на кладовищі, ховалися в саду приватного будинку № 129 на вул. Урицького у Євдокії Григорівни Михайлової. Її дванадцятирічна дочка Ганна, гуляючи біля воріт, стежила за сторонніми. Так продовжувалося 10-12 днів. Зрештою Марію Ісааківну з донькою вислідили поліцаї і доставили на Короленка, 15. На допитах мати стверджувала, що вона – українка, а паспорта у неї немає, оскільки його відібрали у військкоматі.

Таїсія Добош, Євдокія Михайлова та її знайомий лікар Григорій Трохимович Бувайлик підтвердили в поліції, що знають Константинівську як українку.

Слідчий відпустив її з донькою, велівши негайно залишити Київ. Не маючи ніяких документів, вони попрямували до Звенигородки, на батьківщину Марії Ісааківни. Тут вона дізналася, що її мати і сестра Ліза розстріляні.

До липня 1942 року вона прожила у Звенигородському гетто, працюючи в амбулаторії. Разом з іншими, найбільш працездатними, її перевели до Неморожського концтабору на будівництво дороги. Після закінчення будівництва всіх євреїв погнали на розстріл. Константинівські втекли і сховалися в селянській хатині, де вже знаходилася дівчинка 15 років – Бузя Сигалова. Вночі, за допомогою незнайомого колгоспника, вони перейшли убрід річку і попрямували до Умані. Тут їм дістали довідки, за якими Марія Ісааківна стала Катериною Олексіївною Пруневич, Шеля – Женею, а Бузя – Олею. Втрюх вони опинилися в селі Ягубець Христинівського р-ну, де Раїса Михайлівна Шелестовська влаштувала їх на роботу до радгоспу. Тут вони й прожили до приходу Червоної Армії 9 березня 1944 року.

Після війни Марія Ісааківна працювала лікарем. Померла вона 1956 року. Шеля вийшла заміж, стала Поліщук. Багато років пропрацювала інженером-конструктором. З чоловіком, Петром Михайловичем, виростили сина, доньку, четверо онуків, вона померла 2000 року.

Лікар Григорій Трохимович Бувайлик помер 1980 року.

На жаль, доля Раїси Шелестовської невідома.

Таїсія Добош, Євдокія Михайлова, Варвара Степанович були домогосподарками. Ганна Морозова – інженер.

Їм усім 1992 року присвоєні звання «Праведник Бабиного Яру», а 1994 року – «Праведник народів Світу». Ганна Григорівна Морозова 2008 р. нагороджена орденом "За заслуги" III ступеня.